МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛЕВЕН
5800 Плевен, ул. „Св. Климент Охридски“ 1
телефон 064/884 101; факс 064/801 603
email: rector@mu-pleven.bg website: www.mu-pleven.bg

С Т А Н О В И Щ Е

на Медицински университет – Плевен

по повод предложението за приемане на Постановление за изменение и допълнение на Постановление №226 от 2021 г. за приемане на показатели за определяне на изследователските висши училища и условията и реда за актуализиране на Списъка на изследователските висши училища

Медицински университет – Плевен изразява своите сериозни резерви относно публикуваното за публично обсъждане предложение за приемане на Постановление за промяна на Постановление №226 от 2021 г. за приемане на показатели за определяне на изследователските висши училища и условията и реда за актуализиране на Списъка на изследователските висши училища.

Без съмнение, съществуващата нормативна основа за определяне на критериите, по които ще бъдат включвани в списъка научноизследователски висши училища (НИВУ), се нуждае от преглед и предложение за оптимизация. Посоката, в която трябва да бъдат ревизирани тези критерии, както и включените във формулите компоненти и тяхната съответстваща тежест обаче предизвикват редица въпроси и възражения.

Въпросът за развитието на определено висше училище като научноизследователско е стратегически и определящ. МУ-Плевен смята, че правилата, по които се извършва класирането от страна на държавата на всички национални институции в системата на висшето образование следва да осигуряват обективност, конкурентност и динамична възможност за промяна на статута на висшето училище.

Именно такова е изискването на Стратегията за развитие на висшето образование в периода 2021 – 2030 г., мярка 10.2.6., дейност 10.2 „дефиниране на обективни критерии и процедури за трансформиране на един вид висше училище в друг при наличие на обществена необходимост и на необходимия човешки и материален ресурс“.

В това отношение предложените изменения не съответстват на заложената стратегическа цел, защото драстичното завишаване на точковото ниво за включване в списъка на НИВУ от 1000 т. на 10 000 т. фактически блокира всяка възможност за достигането му от висши училища със средни и неголеми мащаби, които иначе е възможно да притежават съответния научноизследователски потенциал. Не се дава никаква обосновка от вносителите защо е избран конкретно подобен праг, а не различен.

Нещо повече, налице е изкривяване по отношение на друго изискване на Стратегията – определяне на научноизследователски професионални направления, което да се отчита в предложените метрики (мярка 10.2.1). Така, университети със сериозни постижения в практико-приложната наука са дискриминирани от компонентите в предложената формула, която в настоящия си вид изключва присъстващите в досегашния вариант елементи научен капацитет и обществено-икономическо въздействие и акцентира почти изцяло върху публикациите и цитиранията.

Без да се омаловажава тяхното значение, не бива да се стига до крайности и да се абсолютизира създаването на наука заради самата наука. Връзката с икономиката и научната и развойна дейност на престижни национални и международни компании е задължителна. Тя е приета за стандарт при формиране на критериите за включване в сходни списъци на университетите в ЕС, Великобритания и САЩ. Допълнително, предложените оценъчни критерии следва да кореспондират и с изцяло новия Закон за насърчаване на научните изследвания, приет на 1 май 2024 г., който беше въведен именно с цитираните мотиви.

Разкъсването на тази корелативна връзка и неразглеждането на двата нормативни акта в систематично единство би довело до формализъм в действията по оценяването и последваща липса на добавена стойност за повишаване на капацитета на българската икономика и оптимизиране на регионалното развитие на страната, каквато е заявената в чл.17а ЗВО крайна цел на присъствието на всяко отделно висше училище в този списък.

Огромен проблем е и акцентът в новата метрика върху мащаба на оценяваните университети за сметка на приноса, преценен като съотношение между **броя на академичния състав на съответното висше училище, спрямо цялостните резултати**. Това сериозно дискриминира редица висши училища с обективно по-добро представяне, преценено по предложения вариант.

Не можем да се съгласим с част от аргументите на вносителите, посочени в доклада към предложението, а именно: *„едновременно с това се отчита фактът,*

че все повече висши училища покриват критериите за придобиване на статут на НИВУ, което би довело до това, тази категория да загуби стойността си“, и малко-нататък *„тази липса на прецизност се проявява особено отчетливо, когато тенденциите в сектора насочват към все по-широко включване на университети в списъка на НИВУ. Ако настоящият подход продължи да се прилага, съществува реален риск, критерият за изследователско висше училище да загуби своето съдържание – при постоянно повишаващите се стойности на повечето университети по текущите показатели, почти всичките 51 висши училища у нас постепенно ще покрият сегашните критерии и ще придобият този статут. Това би обезценило статута, превръщайки го в чисто формална категория без разграничителна роля в системата на науката и висшето образование“*.

Стремежът на висшите училища да се включат в тази група следва да се поощрява от държавата чрез създаването на разумни и балансирани правила, както правилно е посочено в друга част от мотивите. Повишаването на резултатите на висшите училища и засилването на конкуренцията в тази посока, не бива да бъде схващано като проблем от вносителите, защото оставя съмнение за обективността при съставянето на предложените показатели. Резултатите – по-широк списък на научноизследователски висши училища е обратно на посоченото по-горе – положителен и заслужаващ поощрение резултат, при положение, че не се прави компромис с критериите, определящи нивото.

Във връзка с гореизложеното смятам, че:

1. Заложеният завишен точков праг следва да бъде коригиран в разумни граници, за да гарантира честна и справедлива конкуренция между отделните висши училища. Само по себе си предложеното десетократно завишение (от 1000 т. на 10 000 т.) е прекомерно и следва да бъде преразгледано. В тази връзка, предлагам общият сбор от показателите да не надвишава 6000 т.

2. Оценъчната формула следва да отразява обективно и съотношението на научните публикации спрямо преподавателския състав, отчитайки общия брой студенти по съответните научни направления във всяко висше училище.

3. Също така, намирам за обосновано, че тежестта на коефициента на цитиранията във формулата трябва да приеме стойност 2 (понастоящем коефициентът е 1.2).

4. За да придобият качеството „изследователско“ всяко едно висше училище трябва да бъде анализирано и оценено по показател, свързан с подадените заявки за патенти и разширяване на научната и развойната дейност.

5. Не бива да се пропуска и обстоятелството, че е извършена и необяснима за нас промяна в правилата за формиране на междуведомствената комисия, която прави оценка на резултатите на висшите училища и от нея е изключена възможността за номинация на членове от страна на Съвета на ректорите. Тази промяна противоречи на основни текстове на ЗВО, който е висшестоящ по правна сила нормативен акт спрямо предложения подзаконов такъв. Смятам, че в състава на Комисията, по предложение на Съвета на ректорите, задължително трябва да бъде включен представител, който може да не е служител на висше учебно заведение в страната.

Проф. д-р Добромир Димитров, д.м.
Ректор на Медицински университет – Плевен